

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Liber duodecimus: Ad C. Cassium et alios

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

M. TULLII CICERONIS

EPISTOLARVM

AD

FAMILIAREIS

LIBER DUODECIMUS,

AD

C. CASSIVM, ET ALIOS.

ARG. Dolabella facinus laudat. Queritur, tyranno Casare occiso tyrannidem fablatam non esse. Cassium hortatur, ut una cum Bruto Rempublicam liberet.

M. T. C. CASSIO. S. P. D.

INEM nullam facio, mihi crede, Cassi, de te, & de Bruto nostro, id est, de te a repub. cogitandi, cuius omnis spes in vobis est, & in D. Bruto. Quam quidem jam habeo ipse meliorem, repub. à Dolabella meo præclarissime gesta. Manabat enim illud malum urbanum, & ita corroboratur quotidie, ut ego quidem & Urbis, & otio disiderem urbano. Sed ita compressum est, ut mihi videamur omne jam ad tempus ab illis duntaxat sordidissimo periculo tuti futuri. Reliqua, magna sunt, ac multa: sed posita omnia in vobis, quamquam primum quidque explicemus. Nam, ut adhuc quidem actum est, non regno, sed tege liberati videmur. Interfecto enim rege, & regis omnes nutus tuemur. Neque verò id solum, sed etiam, quæ ipse ille, si viveret, non faceret, ea nos, quasi cogitata ab illo, probamus. Nec ejus quidem rei finem video. Tabulæ figuntur: immunitates dantur: pecuniæ maxima distribuntur: exules redeuntur: senatus consulta falsa referuntur: ut tantummodo odium illud hominis impuri, & servitutis dolor depulsus esse videatur: respub. jaceat in his perturbationibus, in quas eam ille conjecit. Hæc omnia vobis sunt expedienda. nec hoc cogitandum, satis jam habere tempus, à vobis. Habet illa quidem tantum, quantum nunquam mihi in mentem venit optare, sed contenta non est: & pro magnitudine & animi, & beneficii vestri, à vobis magna desiderat. Adhuc ulla suas injurias est per vos, interitu tyranni: nihil amplius. Ornamenta verò sua quæ recupe-

ravit? an quòd ei mortuo pareat, quem vivum ferre non poterat? & cuius ara refrigerare debebamus, etiam chirographa defendimus? at enim ita decrevimus. Fecimus id quidem, temporibus cedentes: quæ valent in repub. plurimùm. Sed immoderatè quidam, & ingrâtè nostrâ facilitate abutuntur. Verùm hæc propediem, & multa alia coram. Interim velim sic tibi persuadeas, mihi cum reipubl. quam semper habui carissimam, tum amoris nostri causa, maximè curæ effectuum dignitatem. Da operam, ut valeas.

ARG. Invehitur in Antonium, quem esse in Cassio ait. M. T. C. CASSIO, S. P. D.

VEHEMENTER lætor, tibi probari sententiam & orationem meam: quasi sæpius uti liceret, nihil esset negotii, libertatem, & rempublicam recipere. Sed homo amens, & perditus, multoque nequior, quàm ille ipse, quem tu nequissimum occisum esse dixisti, exdis initium quærit: nullamque aliam ob causam me auctorem fuisse Casaris interficiendi criminatur, nisi, ut in me veterani incitentur. Quod ego periculum non extimefco, modo vestri facti gloriam cum mea laude communicet. Ita nec Pisoni, qui in eum primus invehctus est, nullo assentiente: nec mihi, qui idem tricesimo post die feci: nec P. Servilio, qui me est consecutus, tuto in senatum venire licet. Eadem enim gladiator quærit, ejusque initium ad XIII. Kalend. Octobr. à me se facturum putavit. At quàm paratus venerat, cum in villa Merelli complureis dies commentatus esset. Quæ autem, in lustris, & in vino commentatio potuit esse? Itaque omnibus est visus, ut ad te antea scripsis-

Ddd 3 r vomere

1. Inem nullam facio. Non habet illud vulgo receptum nullum Palatinus pr. Grat. Stevvech. Medic. ut notat Baptista Egnatius. sic supra lib. x. ep. 31. emendavi, ex Hi. corp. Stevvech. editione Victorii: Quam quoque nonnullam suam aut modum futuram putatis.

2. Dolabella compressa est. Ita Victorius edidit, & sic Palatinus pr. æque adeo editio princeps, Grat. verò compressa est. Solemni motu oner. veterum in sequentibus sic Vaticanus: ut mihi videatur omne, nescio quare: & Pal. pr. Grat. Hicorp. Stevvech. aut non sunt, quod non temerarium, immo verum mihi videtur. Vulgatum est, compressum.

3. Regis omnes nutus tuemur. Qui non ceperunt elegantiam huius dicti, legerunt interuenit. sed hoc magis vitiose fractis frivolum est. Gruterianus: Regis omnes nutus tuemur: nescio quo sensu mihi sincerissima vulgata est.

4. Pecuniæ maxime distribuntur. Hanc lect. onem ex Mediceo notat Egnatius. licet Victorius se deseribunt: & perisse affirmet. secutus quoque est Manut. ac Lamb. Pal. pr. Hicorp. deseribuntur. vulgati distri-

buntur.

5. Cuius ara refrigerare debebamus. Hæc scriptura solum est in Palatinis tertio integro & Hicorpiano: nam primus, quartus, & quintus, pro cuius, in ceteris cum tertio facientes secundus, cuius ara refrigerare: quintus, ejus ara refrigerare: Grat. ea ara refrigerare: Guelimius ex duobus sibi inspectis: etiam refrigerare, unde conjicit: ara refrigerare. quod tamen eadem non placet. Non usitatum, scripturam non temere sollicitandam exultimamus: proposuimus autem librorum nostrorum varietatem, ut si forte cui minus vulgata satisfacit, alterius suam indaginem explicet.

6. At quàm paratus venerat. Qui de ser. peura dubitet, eom ego sensu communi carete putem. Nihil illa liquidius, nihil elegantius. Habetur illa in editione Victorii. Vatic. excerptis, probaturque Manutio, ac Lambinus, ut causam adnotandi & dissentendi haberet. posuit ad quem L. b. s. alius ad quem, sicut Palat. primus, Hicorp. Stevvech. editio pricea.

1 vomere suo more, non dicere. Quare quod scribis te considerare, auctoritate, & eloquentia nostra aliquid proficere posse: nonnihil, ut in tantis malis, est profectum. Intellegit enim pop. Rom. Treis esse consulares, qui, quia de republica bene senserint, liberè locuti sint, ius in senatum venire non possint. Nec est præterea quod quidquam expectes. Tuus enim necessarius affinitate nova delectatur. Itaque jam non est studiosus ludorum, infinitoque fratris tui plausu dirumpitur. Aler item affinis novis commentatiis Caesaris delinitus est. Sed hæc tolerabilia: illud non ferendum, quod est, qui vestro anno filium suum consulē futurum putet, ob eamque causam se huic latroni deservire præ se ferat. Nam L. Cotta familiaris meus, fatali quadam desperatione, ut ait, minus in senatum venit. L. Caesar, optimus, & fortissimus civis, validudine impeditur. Ser. Sulpitius & summa auctoritate, & optime sentiens, non adest. Reliquos, exceptis designatis, ignoſce mihi, si non numero consulares, habes auctores consilii publici: qui numerus etiam bonis rebus, exigua esset: quid censes perditis? Quare spes est omnis in vobis: qui si idcirco abestis, ut suis in tuto: ne in vobis quidem, sin aliquid dignum vestra gloria cogitatis: velim salvis nobis, sin id minus, res tamen publica per vos brevi tempore jus suum recuperabit. Ego tuis, neque desum, neque deero, qui live ad me referent, sive non: meatibus tamen benivolentia, fidesque præstabitur.

¶ ARG. *Retorū invehitur in Antonium. Spem esse in Cassio scribit.*

M. T. C. CASSIO, S. P. D.

3 **A**UGURtus amicus furōrem in dies: primū in statua, quam posuit in rostris, inscripſit 2 PARENTI OPTIME MERITO: ut non modò sicari, sed jam etiam patriciæ iudicemini, quid dico iudicemini? iudicemur potius. Vestri enim pulcherrimi facti ille furiosius me principem dicit fuisse. Utinam quidem fuisset: molestus nobis non esset. Sed hoc vestrum est: quod quum præterit, utinam haberem, quid vobis darem consilii. Sed ne mihi quidem ipſi reperio, quid faciendum sit. Quid enim est, quod contra vim sine vi fieri possit? Consilium omne autem hoc est illorum, ut mortem Caesaris persequantur. Itaque 2 ante diem sext. Non. Octob. productus in concionem a Canutio, turpissime ille quidem discessit: sed tamen ea dixit de conservatoribus patriæ, quæ dici deberent de proditoribus. 4 De me quidem non dubitant quin omnia de meo consilio & vos fecissetis, & Canutus faceret. Cetera cuiusmodi sint, ex hoc iudica, quod legato tuo vaticum eripuerunt. Quid eos interpretari putas, cum hoc faciunt? Ad hostem scilicet portari. O rem miseram? dominum ferre non potuimus: conservo servimus. Et tamen me quidem favente magis, quàm sperante, etiam nunc residet spes in virtute tua. Sed ubi sunt copie? De reliquo, malo te ipsum loqui tecum, quàm nostrâ dicta cognoscere. Vale.

¶ ARG. *De Antonio, senatu, populo, legato ad Antonium missis: de ipſi Cassio & Bruto.*

M. T. C. CASSIO, S. P. D.

VELLEM idibus Martiis me ad cenam invitasset. reliquarum nihil fuisset. Nunc me reliquæ vestrae exercerent: & quidem præter ceteros me: quamquam egregios consules habemus; sed turpissimos consulares: senatum fortem; sed infimo quemque honore fortissimum. Populo verò nihil fortius, nihil melius, Italiae univēsa. Nihil autem tædius Philippo, & Pisone, legatis, nihil flagitiosius: qui cum essent missi, ut Antonio ex senatus sententia certas res nuntiarent: cum ille earum rerum nulli paruisset, ultro ab illo ad nos intolerabilia postulata retulerunt. Itaque ad nos occurritur: factique jam in re solutâ populares sumus. Sed tu quid ageres, quid acturus, ubi denique esses, nesciebam. Fama nuntiabat, te esse in Syria: auctor erat nemo. De Bruto, quo propius est, eo firmitura videtur esse, quæ nuntiantur. Dolabella valde vituperabatur ab hominibus non infulsis, quod tibi tam citò succederet, cum tu visdum triginta dies in Syria fuisset. Itaque constabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus & tua, & Bruti est, quod exercitum præter spem existimamini comparasse. Scriberem plura, si rem, causamque noſsem. Nunc quæ scribo, scribo ex opinione hominum, atque fama. Tuas litteras avidè expecto. Vale.

¶ ARG. *Bruti laudibus Cassium accendit. De Mutinensi bello. De statu resp. scribit.*

M. T. C. CASSIO, S. P. D.

5 **H**IE MEM credo adhuc prohibuisse, quo minus de te scertum haberemus, quid ageres, maximeque ubi esses. Loquebantur omnes tamen, credo, quod volebant, in Syria te esse, habere copias. Id autem eo facilius credebatur, quia simile vero videbatur. Brutus quidem noster egregiam laudem est consecutus. Res enim tantas gessit, tamque inopinatas, ut ex eum per se gratæ essent, tum ornatiores propter celeritatem. Quod si tu ea tenes, quæ putamus: magnis subsidiis fulta resp. est. A prima enim ora Græciæ, usque ad Ægyptum, optimorum civium imperiis muniti erimus, & copiis. Quamquam, nisi me falleret, res se sic habebat, ut totius belli omne discrimen in D. Bruto positum videretur: qui si, ut sperabamus, erupisset Mutina, nihil belli reliqui fore videbatur. Parvis omnino jam copiis obsidebatur, quod magno præsidio Bononiæ tenebat Antonius. Erat autem Claterna noster Hirtius: ad Forum Cornelium Caesar: uterque cum firmo exercitu magnisque Romæ pausa copias ex dilectis Italiæ comparat. Hiems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil nisi confidenter, ut mihi crebris litteris significat, acturus videbatur. Præter Bononiæ, Regium Lepidi, Parmam, noram Galliam tenebamus, studiosissimam resp. Tuos etiam clientis Transpadanos misericè conjunctos cum causa habebamus. Erat firmissimus senatus, exceptis consularibus, ex quibus unus L. Caesar firmus est: & rectos. Ser. Sulpicii morte, magnum præsidium amissimus. Reliqui partim inertes.

1. *Vomere suo more, non dicere.* Pal. sec. ac quint. *Vomere non dicere* expuncta illa biga vocularum *suo more*. Græc. itaque omnibus *si visus sit, ad de antea scripsi, vomere vomere, non dicere.* quæ mihi scriptura non vana omnino videtur, quandoquidem Palatini reliqui, præter quart. scripsi *vomere vomere, non dicere*, repræsentant. Illud quoque monendus est locus ubiqueque verbum est *recuperare*. Medicum, ut annotat Egnat. scribere *reciperare*, quod mihi rectè us omnino videtur. si non semper immutavi, verè eundem meam tribuendum est. supra rectè, *libertatem & temp. recipere*.

2. *PARENTI OPTIME MERITO.* Placet Gualtem. quod invenit in codice Hitroptiano: *optime meritis*. sic quidem est apud Plinium 7. 26. *vobis merito de meritis*. Nos nihil à nostris codicibus degenerare volumus. Paullo statim post prima editio. codex Hitroptianus, *Patricidæ*, quod assumpsit Lambinus, neque mihi non probatur. Græci-

nus tamen & Vaticanæ excerpta Patricidæ: vulgo Patricidæ.

3. *Anſi d. v. Novæ Orbis.* Vighius in Fastis ad annum V. C. DCC. IX.

conſicit, *Novæ Orbis*.

4. *Deus quidem non dubitauer.* Rectè sic Palatinus prim. Græterianus, Vaticanæ excerpta, atque Victorii editio ex Mediceo, quam scripturam quoque notat ad oram primæ impressionis Egnat. vulgo 3. non dubitavi.

7. *Tomerna propter celeritatem.* Nugæ hominum, qui quod præcederet gratas præter hæc quoque reformantur, *ed. vinctior* in Pall. Græc. Vaticanæ excerptis, editionum primariarum habetque Vict. Paullo post scriptis: *copias ex dilectis Italiæ comparat.* quod comparat habet editio Vict. Pal. pr. ac Vat. excerpta. *Dilectis* verò semper scribendum est. quod ita prætermissi. & vetustis libri, tum quod Lamb. ex suis quoque ita contendit.

inertes, partim improbi: nonnulli invident eorum laudi, quos in rep. probari vident Populi vero & totiusque Italiae mira consensus est. Hæc erant fere, quæ tibi nota esse vellem. Nunc autem opto, ut ab istis Orientis partibus virtutis tuæ lumen eluceat. Vale.

¶ ARG. Commendat Strabonem. In Cassio & Bruto spem Reipublicæ postquam est.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

¶ QUæ status rerum fuerit tum, cum has litteras dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone, viro bono, & optime de rep. sentiente; nam quid dicam, cupidissimo tui, qui, domo, & fortunis relicta, ad te potissimum profectus sit? Itaque eum tibi ne commendo quidem. adventus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu velim sic existimes, tibi que persuadeas, omne periculum bonorum, in te, & Bruto esse positum, si, quod nolim, adversi quid evenierit. Res, cum hæc scriberem, erat in extremum adducta discrimen. Brutus enim Mutinæ sinu sustinebat. Qui si conservatus erit, vicinus est ad vos. Proinde fac animum tantum habeas, tantumque apparatus, quanto opus est ad universam rem recuperandam. Vale.

¶ ARG. De his qua in senatu & ad populum Cassij nominata agerit, scribit.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

¶ QUANTO studio dignitatem tuam, & in senatu, & ad populum defendiderim, ex tuis te malo, quam ex me, cognoscere. Quæ mea sententia in senatu facile valuisse, nisi Panfa vehementer obstitisset. Ea sententia dicta, productus sum in concionem à tribuno plebis, M. Servilio. Dixi dete, quæ potui, tanta contentione, quantum forum est: tanto clamore, consensuque populi, ut nihil unquam simile viderim. Id velim mihi ignoscas, quod in invita focru tua fecerim. Mulier timida verebatur, ne Panfa animus offenderetur. In concione quidem Panfa dixit, matrem quoque tuam, & fratrem, illam à me sententiam noluisse dici. Sed hæc non movebant; alia malebam. Favebam & reipubl. cui semper favi, & dignitati, ac gloriæ tuæ. Quod autem, & in senatu pluribus verbis disse-rui, & dixi in concione, in eo velim fidem meam liberes. Promisi enim, & propè confirmavi, te non expectasse, nec expectaturum decreta nostra: sed te ipsum tuo more reipubl. defensurum. & quamquam nihil dum audieramus, nec ubi esses, nec quas copias haberes: tamen sic stituebam, omnem, quæ in istis partibus essent opes copiarumque, tuas esse: per teque Asiæ provinciam confidebam jam reipubl. recuperatam. Tu fac in augenda gloria te ipsum vincas. Vale.

¶ ARG. Lepidus cum Antonio consilio bellum renovatum queritur. Cassium hortatur ad Rem. liberandam.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

¶ SCelus affinis tui, Lepidi, summamque levitatem, & inconstantiam, ex actis, quæ ad te mitti certo scio, cognosce te arbitror. Itaque nos, confecto bello, ut arbitrabamur, renovatum bellum gerimus: spemque omnem in D. Bruto, & Planco habemus: si verum quæris, in te, & in meo Bruto, non solum ad præsens periculum, si (quod nolim) adversi quid acciderit, sed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus quæ vellemus: sed certos auctores non habebamus. Te quidem magnum hominem, & præsentis iudicio, & reliqui temporis expectatione scito esse. Hoc tibi propositio, fac ut ad summa contendas. Nihil est tantum, quod non pop. Rom. à te perfici, atque obtineri posse iudicet. Vale.

¶ ARG. Iterum Lepidus cum Antonio consilio bellum

renovatum queritur. Cassium ad Rem. liberandam hortatur.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

¶ BREVIUS tuarum litterarum me quoque breviorum in scribendo facit: & verè ut dicam, non satis occurrit, quid scribam. Nostras enim res in actis perferri ad te certo scio: tuas autem ignoramus. Tamquam enim clausa sit Asia, sic nihil perferitur ad nos, præter rumores de oppresso Dolabella, satis illos quidem constantis, sed adhuc sine auctore. Nos, confectum bellum cum putarem, repente à Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus. Itaque persuade tibi, maximam reipubl. spem in te, & in copiis esse. Firmos omnino exercitus habemus: sed tamen, ut omnia, (ut spero) prosperè procedant, multum interest te venire. Exigua enim spes est reip. nam nullam non libet dicere: sed, quæcumque est, ea despondetur anno consulationis tui. Vale.

¶ ARG. Lepidum hostem à senatu iudicatum: Cassium cum exercitu in Italiam ad ventum exoptari.

M. T. C. CASSIO, S. P. D.

¶ LEpidus, tuus affinis, meus familiaris, pridie Kal. Quintileis sententiis omnibus hostis à senatu iudicatus est, ceterique, qui unà cum illo à reipubl. defecerunt: quibus tamen ad sanitatem redeundi ante Kal. Septemb. potestas facta est. Fortis sanè senatus, sed maxime spe subsidii tui. Bellum quidem, cum hæc scriberem, sanè magnum erat, scelere, & levitate Lepidi. Nos de Dolabella quotidie, quæ volumus, audimus: sed adhuc sine capite, sine auctore, rumore nuntio. Quod cum ita esset, tamen litteris tuis, quas nonis Mai ex castris datas accepimus, ita persuasum erat civitati, ut illum jam oppressum omnes arbitrentur, te autem in Italiam venire cum exercitu: ut, si hæc ex sententia confecta essent, consilio, atque auctoritate tua: sin quid forte irruerant, ut sit in bello, exercitu tuo niteremur. Quem quidem ego exercitum quibuscumque potero rebus ornabo, cuius rei tum tempus erit, cum, quid opis reipubl. laturus is exercitus sit, aut quid jam tulerit, notum esse coperit. Nam adhuc tantam conatus audiantur, optimi illi quidem, & præclarissimi, sed gesta res expectatur: quam quidem aut jam esse aliquam, aut a propinquare confido. Tua virtute, & magnitudine animi nihil est nobilius. Itaque optamus, ut quam primum te in Italia videamus, reipubl. nos habere arbitrabimur, si vos habebimus. Præclarè viceramus, nisi spoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepisset Antonium. Itaque nunquam tanto odio civitati Antonius fuit, quanto est Lepidus. Ille enim ex turbulenta reipubl. hic ex pace, & victoria bellum excitavit. Huic oppositos consules designatos habemus: in quibus est magna illa quidem spes, sed incerta propter incertos exitus procliorum. Persuade tibi igitur, in te, & in Bruto tuo esse omnia: vos expectari: Brutum quidem jam, jamque. Quod si, ut spero, victis hostibus nostris veneritis: tamen auctoritate vestra reipubl. exsurget, & in aliquo statu tolerabili consistet. Sunt enim permulta, quibus erit medendum: etiam si resp. satis esse videbitur sceleribus hostium liberata. Vale.

¶ ARG. Scribit, à quibus copias accepit: sequæ & Rem. commendat.

C. CASSIUS PROCOS. M. T. C.

S. P. D.

¶ SI vales, bene est: ego quidem valeo. In Syriam me profectum esse scito ad L. Murcum, & Q. Crispum, imperatores. Viri fortes, optimique cives, posteaquam audierunt, quæ Romæ gererentur, exercitus mihi traderunt: ipsique mecum unà fortissimo animo temp. administrant. Item legionem, quam Q. Cæcilius Bassus habuit,

Ddd 4

habuit, ad me venisse scito: Quatuorque legiones, quas A. Alienus ex Ægypto eduxit, traditas ab eo mihi esse scito. Nunc te cohortatione non puto indigere, ut nos absenteis, remque publicam, quantum est in te, defendas. Scire te volo, firma præsidia vobis, senatuique non deesse, ut optima spe, & maximo animo republ. defendas. Reliqua tecum agat L. Carrejus, familiaris meus. Vale. Data Nonis Martiis, ex castris Taricheis.

¶ A. R. G. Benivolentiam Ciceronis erga se: suam dignitatem, suis duces ac milites commendat. Se in Ciliciam iterum scribit.

CASSIUS PROCOS. S. D. M. CICERONI
S. U. O.

Si vales, bene est: ego quidem valeo. Legi tuas litteras, in quibus mirificum tuum erga me amorem recognovi. Videbaris enim non solum favere nobis, id quod & nostri & republ. causa temper fecisti: sed etiam gravem curam suscepisse, vehementerque esse de nobis sollicitus. Itaque, quod te primum existimare putabam, nos, oppressa republ. quiescere non posse: deinde, cum suspicarer nos moliri, quod te sollicitum esse & de salute nostra, & de rerum eventu putabam: simul ac legiones accepi, quas A. Alienus eduxerat ex Ægypto, scripti ad te, tabellariosque complures Romam misi. Scripti etiam ad senatum litteras, quas reddi tui prius, quam tibi recitaret essent: si forte mei obtemperare mihi voluerint. Quod si litteræ perlatæ non sunt, non dubito, quin Dolabella, qui, nefarie Trebonio occiso, Asiam occupavit, tabellarios meos deprehenderit, litterasque intercepit. Exercitus omnem, qui in Syria fuerat, teneo. Habeo paullulum mora, dum promissa militibus persolvo. Nunc jam sum expeditus. A te peto, ut dignitatem meam commendatam tibi habeas, si me intelligis, nullum neque periculum, neque laborem patriæ denegasse: si contra importunissimi mos latrones arma cepit te hoiante, & auctore: si non solum exercitus ad republ. libertatemque defendendam comparavi, sed etiam crudelissimis tyrannis eripui. Quos si occupasset Dolabella, non solum adventa, sed etiam opinione, & expectatione exercitus sui Antonium confisisset. Quas ob res milites tuere, si eos mihi de republ. merito esse animadvertis: & effice, ne quem poeniteat, republ. quam spem prædæ, & rapinarum, sequi maluisse. Item Marci, & Cuspi, imperatorum, dignitatem, quantum est in te, tuere. Nam Bassus miser noluit mihi legionem tradere. Quod nisi milites invito eo legatos ad me misissent, clausam Appameam tenuisset, quoad vi esset expugnata. Hæc a te peto, non solum republ. quæ tibi semper fuit carissima, sed etiam amicitia nostra nomine, quam confido apud te plurimum posse. Crede mihi, hunc exercitum, quem habeo, senatus, atque optimi cuiusque esse, maximeque tuum. De cuius voluntate assidue audiendo, mirifice te diligit, carumque habet. Qui si intellexerit, commoda sua cura tibi esse: debere etiam se tibi omnia putabit. Litteris scriptis, audii, Dolabellam in Ciliciam, quid egerit, celeriter ut scias, dabo operam. Ac velim, ut mereamur de republ. sic felices sumus. Fac vales, neque ames. Nonis Mai, ex castris.

¶ A. R. G. Gratulatur de victoria Mutinensi: Ciceronem commendat: res a se gestas exponit.

C. CASSIUS, S. D. M. CICERONI

Si vales, bene est: valeo. Cum republ. vel salute, vel victoria gaudemus: tum instauratione tuarum laudum, quod maximus consularis maximus consulem te

¶ Habeo paullulum mora. Ita Vict. & Pal. pr. reliqui habui. Ceterum e suis mss. postquam legit Gul sicque corrigi Tibullum liti. Ep. 5.

¶ As qua Delabri regio; prius ire solebat. Exiguæ pulæ per rada hinc aqua. Regitur inquam: spolia.

ipse vicisti, & latamur, & mirari satis non possumus. Fatale nescio quid tui virtuti datum: id quod sæpe jam experti sumus. Est enim tua toga omnium armis felicior: quæ nunc quoque nobis præ victam republ. ex manibus hostium eripuit, ac reddidit. Nunc ergo vivemus liberi: nunc te, omnium maxime civis, & mi carissime, id quod maxime republ. tenebris comperisti: nunc te habebimus testes nostri, & in te, & in conjunctissimam tibi republ. amoris: & quæ sæpe pollicitus es, te & taciturnum, dum serviremus: & dicturum de me tuo, cum mihi profutura essent: nunc illa non ego quidem dici tantopere desiderabo, quam tentari a te ipso. Neque enim omnium iudicio malim me a te commendari, quam ipse tuo iudicio dignè ac mereor. commendatus esse: ut hæc novissima nostra facta, non subita, nec inconvenientia, sed familia illis cogitationibus, quarum tu testis es, fuisse iudices, meque ad optimam spem patriæ non minimum tibi ipsi producendum putes. Sunt tibi, M. Tulli, liberi, propinquique, digni quidem te, & merito tibi carissimi. esse etiam debent in republ. proximè hos cari, qui studiorum tuorum sunt amuli, quorum esse cupio tibi copiam. Sed tamen non maxima meturba puto excludi, quo minus tibi vacet me excipere, & ad omnia, quæ velis, & probes, producere. Animum tibi nostrum fortasse probabimus. ingenium diutina servitus, certe, qualemcumque est, minus tamen, quam erat, passa est videri. Nos ex ora maritima Asia provincia, & ex insulis, quas potuimus, navis deduximus. Dilectum remigum, magna continuita civitatum, tamen satis celeriter habuimus. Secuti sumus classem Dolabellæ, cui Lucilius præerat: qui spem transitionis præbendo, neque umquam non decedendo, novissimè Corycum se contulit, & clauso portu se tenere coepit. Nos illa relicta, quod & in castra pervenire satius esse putabamus, & sequebatur classis altera, quam annopriore in Bithynia Tullius Cimber compararat, cui Turtullus quæstor præerat, Cyprum petivimus. Ibi, quæ cognovimus, scribere ad vos quam celerimè voluimus. Dolabellam, ut Taricenses, pessimi socii: ita Laodiceni, multo amentiores, ultra arcesierunt, ex quibus urisque civitatibus, 2 Græcorum militum numero, speciem exercitus effecit. Castra habet ante oppidum Laodicæam posita: & partem muri demolitus est: & castra oppido conjunxit. Cassius noster cum decem legionibus, & cohortibus viginti auxiliaribus, & quatuor millium equitatu à millibus passuum viginti, castra habet posita πάλω & existimat, se sine prælio posse vincere. Nam jam ternis tetradrachmis triticum apud Dolabellam est: nisi quidnavibus Laodicæorum supportarit, citò fame pereat, necesse est. Ne supportare possit, & Cassii classem bene magna, cui præest Sextilius Rufus, & tres, quas nos adduximus, ego, Turtullus, Patiscus, facili præstent. Et volo vos bene sperare, & republ. ut & vos istic expeditis, ita pro nostra parte celeriter nobis expedit posse, confidere. Vale. Data idibus Jun Cypro, a Crommyu acridæ.

¶ A. R. G. Exponit res a se gestas, Rhodos accusari Procuratorem Asia pete. Merita sua in Remp. commemorat.

LENTULUS CICERONI S. U. O.

Cum Brutum nostrum convenissem, eumque tardius in Asiam venturum animadvertissem: in Asiam redii, ut reliquias mei laboris colligerem, & pecuniam quam primum Romam mitterem. Interim cognovi, in Lycia esse classem Dolabellæ, ampliusque centum navis operarias,

2. Græcorum militum numero. Gul. legi volebat, numerus: nos contra libros nihil movetur. In fine Epistolæ ex Pal. or. & Grut. excerptis Vat. editione Vict. æque adeo omnium principe scriptis: Et vale bene sperare: cum edatur vale igitur vos bene sperare.

rias, in quas exercitus ejus imponi posset: idque Dolabella-
lam ea mente comparasse, ut, si Syria spes eum frustrata
esset: condescenderet in navis, & Italiam peteret, seque
cum Antonis, & reliquis latronibus conjungeret. Cujus
rei tanto in timore fui, ut, omnibus rebus relictis, cum
paucioribus & minoribus navibus ad illas ire conatus sim.
Quæ res, si à Rhodiis non essem interpellatus, fortasse tota
sublata esset: tamen magna ex parte profugata est. Quum
quidem classis dispersa est: adventus nostris timore mili-
tes, ducesque effugerunt: onerariæ omnes ad unam à nobis
sunt exceptæ. Certe (quod maxime timui) videor etiam
consecutus, & ut non possit Dolabella in Italiam pervenire,
nec locis suis firmatis durius vobis efficere negotium.
Rhodii nos, & repub. quàm valde desperaverint, ex literis,
quas publicè inisi, cognosces. Et quidem multò pat-
cius scripsi, mirari noli. Mira est eorum amentia: nec me
meæ ullæ privatim injuriæ umquam malus animus eorum
in nostram salutem, cupiditas partium alienarum, perseverantia
in contentione optimi cuiusque ferenda mihi non
fuit. nec tamen omnes perditos esse puto. Sed iidem illi,
qui tum fugientem patrem meum, qui L. Lentulum, qui
Pompejum, qui ceteros viros clarissimos non receperunt,
iidem, tamquam aliquo fato, & nunc aut magistratum
gerunt, aut eos, qui sunt in magistratu, in sua habent
potestate. Itaque eadem superbia in pravitate utuntur. Quo-
rum improbitatem aliquando retundi, & non pati impuni-
tate augeri, non solum utile est reipub. nostræ, sed etiam
necessarium. De nostra dignitate, velim tibi ut semper
cura sit: & quocumque tempore occasionem habueris, &
in senatu, & in ceteris rebus laudi nostræ suffragere. Quum
consulibus decreta est Asia, & permillum est eis, ut, dum
ipsi venirent, darent negotium, qui Asiam obtineant: rogo
te, petas ab iis, ut hanc dignitatem potissimum nobis
tribuunt, & mihi dent negotium, ut Asiam obtineam, dum
ipsorum alteruter venit. Nam, quòd huc properant in ma-
gistratu venire, aut exercitum mittere, causam non habent.
Dolabella enim in Syria est: & ut tu divina tua mente
prosperasti, & prædicasti, dum isti veniunt, Cassius eum
opprimit. Exclusus enim ab Antiochia Dolabella, & in
diccannam malè acceptus, nulla alia confusus urbe, Laodiceam,
quæ est in Syria ad mare, se consulit: ibi spero
celeriter eum poenas daturum. Nam neque quòd refugiat,
habet: neque diutius ibi poterit tantum exercitum Cassii
sustinere. Spero etiam confectum esse iam, & oppressum
Dolabellam. Quare non puto, Pansa, & Hirium in
consulatu properaturos in provincias exire, sed Romæ
acturos consulatum. Itaque si ab his petieris, ut interea
nobis procuratorem Asiae dent, spero te posse impetrare.
præterea mihi promiserunt Pansa, & Hirius coram, &
absenti mihi scripserunt: Verriusque nostro Pansa affirmavit,
se daturum operam, ne in suo consulatu mihi succedatur.
Ego potè non, mediis fidiis, cupiditate provinciarum
produci longius spatium mihi volo. nam mihi fuit ista
provincia plena laboris, periculi, detrimenti. Quæ ego ne
frustra subierim, neve prius, quàm reliquias meæ diligentæ
consequar, decedere cogar, valde laboro. Nam si potuissem,
quam exegeram pecuniam, universam mittere: postularem,
ut mihi succederetur. Nunc, quod Cassio dedi,
quod Trebonii morte amissum, quod etiam crudelitate
Dolabellæ, aut perfidia eorum, qui mihi fidem, reique
publicæ non præstiterunt: id consequi, & reficere volo.

Quod aliter non potest fieri, nisi spatium habuero, id, ut
per te consequar, velim, ut solet, tibi cura sit. Ego me de
rep. puto esse meritum, ut non provinciarum istius benefi-
cium exspectare debeam, sed tantum, quantum Cassius, &
Bruti, non solum illius facti, periculique societate, sed
etiam hujus temporis studio, & virtute. Primus enim ego
leges Antoninas fregi: primus equitatum Dolabellæ ad
temp. traduxi, Cassioque tradidi: primus dilectus habui
pro salute omnium contra conjurationem sceleratissimam:
solus Cassio, & reip. Syriam, exercitusque, qui ibi erant,
conjuxi. Nam nisi ego tantam pecuniam, tantaque præ-
sidia, & tam celeriter Cassio dedissem: ne auius quidem
esset ire in Syriam: & nunc non minora pericula reip. &
Dolabellæ instarent, quàm ab Antonio. Atque hæc omnia
is feci, qui sodalis, & familiarissimus Dolabellæ eram: con-
junctissimus sanguine Antonis: provinciam quoque illor-
um beneficio habebam: sed *παρὰ τὴν ἐπιπέδου ἀνδρῶν φιλίαν*,
omnibus meis bellum primus indixi. Hæc etiã adhuc
non magnopere mihi tulisse fructum animadverto, tamen
non despero: nec detragabor permanere, non solum in
studio libertatis, sed etiam in labore, & periculis. Attamen
si etiam aliqua gloria iusta, & merita provocabimur,
senatus, & optimi cuiusque officis: majore cum auctori-
tate apud ceteros erimus, & eo plus prodesse reip. poterimus.
Filiam tuam, ad Brutum cum veni, videre non potui,
ideo quòd jam in hiberna cum equitibus erat profectus.
Sed, mediis fidiis, ea esse eum opinio, & tua, & ipsius,
& in primis mea causa, gaudeo. Fratris enim loco
mihi est, qui ex te natus, teque dignus est. Vale. D. IIII
Kalend. Jun. Pergæ.

ARG. Res à se gestas commemorat: In Rhodiis in-
venitur. De Dolabella scribit.

P. LENTULUS, C. F. PROQUÆST. PROPRI-
COSS, PRÆT. TRIB. FL. SEN.
P. Q. R. S. N. D.

SI valetis, liberique v. v. s. v. Scelere Dolabellæ op-
pressa Asia, in proximam provinciam Macedoniam,
præsidiaque reip. quæ M. Brutus, v. c. tenebat, me con-
tuli: & id egi, ut, per quos celeritè possent, Asia pro-
vincia, vestigaliaque in vestram potestatem redigerentur:
Quòd cum pertinuisset Dolabella, vastata provincia, cor-
ruptis vestigalibus, præcipuè civibus Romanis omnibus
crudelissimè denudatis, ac divenditis, celeriusque Asia ex-
cessisset, quàm eò præsidium adduci potuisset: diutius mo-
rari, aut exspectare præsidium non necesse habui: & quàm
primum ad meum officium, revertendum mihi esse existi-
mavi, ut & reliqua vestigalia exigere, & quam deposui
pecuniam, colligerem: quidquid ex ea corruptum esset,
aut quorum id culpa accidisset, cognoscerem quàm pri-
mum, & vos de omni re facerem certiores. Interim cum
per insulas in Asiam naviganti mihi nuntiatum esset, clas-
sem Dolabellæ in Lycia esse, Rhodiosque naveis complureis
instructas, & paratas in aqua habere: cum his navibus,
quas aut mecum adduxeram, aut comparaverat Patiscus
proquæstor, homo mihi cum familiaritate, rum etiam sen-
sibus in rep. conjunctissimus, Rhodum reverti, consilium
auctoritate vestra, senatusque consulto, quo hostem Dol-
bellam judicatis: fœdere quoque, quod cum his, M.
Marcello, Ser. Sulpicio renovatum erat: quo juraverant
Rhodii, eosdem hosteis se habituros, quos S. P. Q. R. Quæ-
res nos vehementer fefellit. Tantum enim absuit, ut illo-
rum

D d d s rum

r. Ut non possit Dolabella in Italiam pervenire? Delevi vocem interje-
ctivam classis, post pædis ex Palatino primo. Græcicæ, Hystoripiano
ex Steyvech. Vanc. ex istissem & editione principe edidi: Et quidem
malis partem scripsi: mirari noli. Mira est eorum amentia: ejectione illis, quæ
nullibi comparantur quàm verba fuerit ut invenit, quod vero aliquid de his
scripsi. Sicut statim ex istissem omnibus quoque, nec me mea alla p...

tim in iura nunquam nãm nullus eorum agnoscat verbum movens quod,
alienâ manu additum, post v. injuria, margini Mediceæ, notæ Egna-
tius. Relegemus & nos, nam cur aliena toleremus, ac spualis inter-
legitima locum demus: cum frugi agri colæ malas herbas fructuare in
hortis, & solum ab illis frugari nolms, feliciteribus plantis pingue-
factum?

mihî contigit. Ego tamen nactus in navigatione nostra pu-
sillum laxamenti, concinnavi tibi maniculum ex instituto
meo; & dictum, cum magno nostro honore à te dictum,
conclusi, & tibi infra subscripsi. In quibus versiculis si tibi
quibusdâ verbis & *ἰσχυρισμοῖς* videbor: turpitudine
personæ ejus, in quam liberius invehimur, nos vindicabit.
Ignoscet etiam iracundiæ nostræ: quæ justa est in ejusmo-
di & homines, & civeis. Deinde, qui magis hoc Lucilio
licuerit assumere libertatis, quam nobis? tum etiam si odio
par fuerit in eos, quos læsit, tamen certe non magis dignos
habuerit, in quos tanta libertate verborum incurreret. Tu,
sicut mihi pollicitus es, adjunges me quam primum ad
tuos sermones. Namque illud non dubito, quin, si quid
de interitu Caesaris scribas, non patiaris me minimam par-
tem & rei, & amoris tui ferre. Vale, & matrem, meoque
tibi commendatos habe. D. VIII. Kal. Junias, Athenis.

ARG. De rebus in Syria allatis. De opo civitatis De ora-
tore à se scripto. De suo erga illum studio.

CICERO S. D. CORNIFICIO, COLLEGA.

77 **G**RATA mihi vehementer est memoria nostri tua,
quam significasti litteris: quam ut confertes, non
quò de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogan-
di, rogo. Ex Syria nobis tumultuosiora quædam nuntiata
sunt, quæ, quia tibi sunt propiora, quam nobis, tu me
causa magis movent, quam meâ. Romæ summum otium
est: sed ita, ut malis salubre aliquod, & honestum nego-
tium: & quod spei fore; video id curæ esse Cæsari. Me
scito, dum tu abis, quasi occasionem quandam, & licen-
tiam nactum, scribere auctius: & cetera quidem fortasse,
quæ etiam tu concederes: sed proxime scripsi de optimo
genere dicendi, in quo sæpe suspicatus sum, te à judicio
nostro, sic scilicet, ut doctum hominem à non indocto, paul-
lulum disidere. Huic tu libro, maximè velim ex animo: si
minus, gratiæ causa suffragere. Dicam tuis, ut eum, si velint,
describant, ad teque mittant. Puto enim, etiam si rem mi-
nùs probabis, tamen in ista solitudine, quidquid à me
profectum sit, jucundum tibi fore. Quòd mihi existima-
tionem tuam, dignitateque commendas, facis tu quidem
omnium more: sed velim sic existimes, me, cum amori,
quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tri-
buam, tum de summo ingenio, & de studiis tuis optimis,
& de spe amplissimæ dignitatis ita judicare, ut neminem
tibi antepoam, comparem paucos.

ARG. De infrequentia litterarum: De Cecilio Basso. De
Cornificio. De Cæsare, ejus ludi & Plancio ab eo restituti.

CICERO CORNIFICIO, COLLEGA, S. D.

78 **Q**UOD extremum fuit in ea epistola, quam à te proxi-
mè cecepi, ad id primum respondebo. 3 Animum
advoti enim, hoc vos magnos oratores facere nonnum-
quam. Epistolas requiris meas, ego autem numquam,
cum mihi denuntiatum esset à tuis, ire aliquem, non dedi.
Quòd mihi videor ex tuis litteris intelligere, te nihil com-
missurum esse temerè, nec antè, quam scisses, quòd iste
necio qui Cecilius Bassus erumperet, quidquam certi con-
sultituum. id ego & sperarem, prudentia tua fretus: &
ut considerem, fecerunt tuæ gratissimæ mihi litteræ. Id-

1. E. ἰσχυρισμοῖς) Liberio sine aperiore, in loquendo.

2. Quod sperare; videt id curæ esse Cæsari. Omnes hinc hiare oratio-
nem credabant, iteo suffulciebant hoc tibione: quia videbatur. sed
eject tantum impedimentum, non pedamentum. Palatini primi, sexti,
Vaticani editionis que Victorianæ auctoritate itam principio ex Pa-
latino sexto, Victoriano, Vaticano; Non qui de tua constantia dubi-
tarem, idque infinitis locis feci, ubi semper edebatur quædam. Paulo ante
finem, legendum est *salutariam non saluberrimam* ex Palatino sexto; Van-
ticano, Medio, editione Victorii. Illud quoque admonendum est, in
Palatino sexto, Victoriano, Stevvechiano, in ambulico Epistolæ ita
concepi eorum ferme orationis complexum: *Non judicio nostro, sic scilicet,
ut delium hominum ab indillite paulum disidere*. Tantum erat supra hac
Epistola.

3. Animum advoti enim hinc verè magis. Sic eleganti somis & accur-
atissimus Victorius edidit, qui cum fuit Palatinus sextus; Vaticanus.

que ut facias quam sepius, ut &, quid tu agas, & quid
agatur, scire possim, & etiam quid acturus sis, valde te
rogo, etsi periniquo patiebar animo, te à me digrediri: ta-
men eo tempore me consolabar, quòd & in summum
otium te ire arbitrabar, & ab impendentibus magnis ne-
gotiis discedere. Utrumque contrà accidit. istic enim bel-
lum est exortum: hic pax consecuta: sed tamen ejus-
modi pax, in qua, si adesces, multa te non delectarent:
ea tamen, quæ ne ipsum Cæsarem quidem delectent. *Βε-
ροκρυμ εντιμ civilium* hinc semper exitus sunt, ut non
ea solum fiant, quæ velit victor, sed etiam, ut iis mos ge-
rendus sit, quibus adiutoribus sit parta victoria. Equidem
sic tam obdurui, ut ludis Cæsaris nostri æquissimo animo
viderem T. Plancum, audirem Laberii, & Publii postu-
mata. Nihil mihi tam deesse scito, quam qui-cum hac fa-
miliariter, docteq; rideam. Is tu eris, si quam primum
veneris. Quòd ut facias, non mea solum, sed etiam tua in-
teresse arbitror.

ARG. Syria administrationem gratulatur, & consilium
impertitur.

M. T. C. CORNIFICIO, S. D.

79 **L**IBENTISSIME legi tuas litteras: in quibus jucundissi-
mum mihi fuit, quòd cognovi meas tibi redditas esse.
Non enim dubitabam, quin eas libenter lecturus esses.
& verebar, ut redderentur. Bellum, quòd est in Syria, Sy-
riamque provinciam tibi tributam esse à Cæsare, ex tuis
litteris cognovi. Eandem rem tibi volo bene, & feliciter
evenire. Quòd ita fore confido, fretus & industria, & pru-
dentia tua. Sed de Parthici belli suspitione quòd scribis,
sanè me commovit. Quantum copiarum haberes, cum
ipse conjectura consequi poterem, tum ex tuis litteris
cognovi. Itaque opto, ne se illa gens moveat hoc tempore,
dum ad te legiones experducantur, quas audivo duci. Quòd
si pares copias ad configendum non habebis, non te fugiet
uti consilio M. Bibuli, qui se oppido munitissimo, & cop-
iosissimo, tamdiu tenuit, quamdiu in provincia Parthi
fuerunt. Sed hæc melius ex te, & ex tempore constitues.
Mihi quidem usque curæ erit, quid agas, dum, quid egeris,
sciero. Litteras ad te numquam habui cui darem, quin
dederim. A te, ut idem facias, peto: in primisque, ut ita ad
tuos scribas, ut me tuum sciant esse.

ARG. Jocatur.

CICERO CORNIFICIO.

80 **G**RATA mihi tuæ litteræ, nisi quòd sinuissimum di-
versiorum contemisti. Quam quidem contumeliam
villa pusilla iniquo animo feret, nisi in Cumano, & Fom-
pejano reddideris *παλαιο ἰσχυρισμοῖς*. Sic igitur facies,
meque amabis, & scripro aliquo laceffies. Ego enim respon-
dere facilius possum, quam provocare. 3 Quòd si, ut es, ces-
sabis, laceffam nec tua ignavia etiam inertiam afferat.
Plura otiosus. Hæc, cum essem in senatu, exaravi.

ARG. Commendat Anicium senatorum.

M. T. C. CORNIFICIO, S. D.

81 **C**ARYS Anicius, familiaris meus, vir omnibus rebus
Cornatus, negotiorum suorum causa legatus est in
Africam legatione libera. Eum velim rebus omnibus ad-
juves,

Vulgatum erat *animadversis*: sed illud melius & antiquius. Paulo post
ex Festo Gulielmus malebat: cum mihi renuntiatum esset. Paulo ite-
rum post, ex editione primaria, Victoriana, Palatino sexto (nam
primum hæc epistola desicuit) Victoriano, Stevvechiano, Vaticano ex-
ceptis edidi: *fecerunt tuæ gratissimæ mihi litteræ*, cum detersis vulgatum
sit: *fecerunt tuæ gratissimæ litteræ*. Itaque.

4. Verebar ut redderentur. Hanc lectionem profiteatur omnes libri
Palatini, Vaticani, excepto Stevvech. Victoriano. Et sic ante Lam-
binum, editum erat in impressione prima, atque Florentina. Vulgo
male, ut redderentur.

5. Quòd si, ut es, cessabis; laceffam. Palatinus sextus lectionem no-
bis offert, quæ mihi non indigna vix adnotari; Quòd si, ut es, delica-
tus cessabis; laceffam. De qua alii statuunt; ego nihil decerno, neque
vacat, post, quæ Lamb. legit: *tuæ ignavia etiam mihi inertiam off*. Puteat
Gulielmus tuis *gratissimæ mihi inertiam*, à quo non differo.

juves, operamque des, ut quam commodissime sua negotia conficiat. in primisque, quod ei carissimum est, dignitatem ejus tibi commendo: idque à te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus, non rogatus, ut omnibus senatoribus lictores darem: quod idem acceperam, & cognoveram à summis viris factitatum. Hoc igitur, mi Cornifici, facies: ceterisque rebus omnibus ejus dignitati, rei que, si me amas, consules, id erit mihi gratissimum. Da operam, ut valeas.

¶ ARG. De statu reipublica post Casaris interitum scribit. Monet ut provinciam retineat in potestate.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO.

22 **N**OS hic cum homine gladiatore, & omnium nequissimo, collega vestro, Antonio, bellum gerimus: sed non pari conditione, contra arma verbis. At etiam de te concionatur: nec impunè, nam sentiet, quos laeserit. Ego autem acta ad te omnia arbitror perscribi ab aliis: à me futura debes cognoscere: quorum quidem non est difficilis conjectura. Oppressa omnia sunt: nec habent ducebim boni: nostrique *τυραννοκρατία* longè gentium abluunt. Pansa & sentit bene, & loquitur fortiter: Hirtius noster tardius convalescit. Quid futurum sit, planè nescio. Spes tamen una est, aliquando pop. R. majorum similem fore. Ego certè reip. non deero: & quidquid acciderit, à quo mea culpa absit, animo forti feram. Illud profectò, quoad poterò, tuam famam, & dignitatem tuebor. Ad XIII. Kalendas Januar. senatus frequens mihi est assensus, cum de ceteris rebus magnis, & necessariis, tum de provinciis, ab iis, qui obtinerent, retinendis, neque cuiquam tradendis, nisi qui ex senatusconsulto successisset. Hoc ego cum reip. causa censui, tum, mehercule, in primis retinendæ dignitatis tuæ. Quamobrem te, amoris nostri causa, rogo, reip. causa hortor, ut ne cui quidquam juris in tua provincia esse patiar: atque ut omnia referas ad dignitatem: qua nihil potest esse præstantius. Verè tecum agam, ut necessitudo nostra postulat. in Sempronio, si meis litteris obtemperasset, maximam ab omnibus laudem adeptus esses. Sed illud & præterit, & levius est. Hæc magna res est. Fac ut provinciam retineas in potestate reip. Plura scripsissem, nisi tui festinarent. Itaque Cherippo nostro me velim excuses.

¶ ARG. De conditionem provincie Cornifici à Stratorio cognovisse. De forma Reipublica, Casare interfecto: se Philosophiam tradidisse scribit. Stratoris fidem commendat. Monet ut valedudini inserviat.

M. T. C. P. CORNIFICIO, S. D.

23 **O**MNEM conditionem imperii tui, statimque provincie mihi demonstravit Stratorius. O multa intolerabilia locis omnibus! Sed quo tua major dignitas, eo, que tibi acciderunt, minus ferenda. Neque enim, quæ tu propter magnitudinem ingenii moderatè fers, à te non alienanda sunt, etiam si non sunt dolenda. Sed hæc posterius. Rerum urbanarum acta tibi mitti certò scio, quod ni ita putarem, ipse perscriberem, in primisque Casaris Octavianiani conatum: de quo multitudini scitum ab Antonio crimen videtur, ut in pecuniam adolescentis impetum faceret. Prudentes autem, & boni viri, & credunt factum, & probant. Quid quæris? magna spes est in eo. Nihil est, quod non existimetur laudis, & gloriæ causa facturus. Antonius autem, noster familiaris, tanto se odio esse intelligit, ut, cum interfectores suos domi comprehenderit, rem proferre non audeat. Ad VII. Idus Octobr. Brundisium erat profectus obviam legionibus Macedonicis XIII.

quas sibi conciliare pecunia cogitabat, easque ad urbem adducere, & in cervicibus nostris collocare. Habes formam reip. si in castris potest esse resp. in qua tuam vicem sæpe doleo, quod nullam partem, per artem, sanx, & salvæ reip. gustare potuisti. Atque antehac quidem sperare saltem licebat: nunc etiam id ereptum est. Quæ enim est spes, cum in concione dicere ausus sis Antonius, Cannurum apud eos sibi locum quærere, quibus, se salvo, locus in civitate esse non posset? Equidem & hæc, & omnia, quæ homini acciderè possunt, sic fero, ut philosophia magnam habeam gratiam, quæ me non modò ab sollicitudine abducit, sed etiam contra omnis fortunæ impetus armat: tibi que idem censeo faciendum, nec, à quo culpa absit, quidquam in malis numerandum. Sed hæc tu melius. Stratorium nostrum cum semper probassem: tum maxime in tuis rebus summam ejus fidem, diligentiam, prudentiamque cognovi. Da operam, ut valeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

¶ ARG. Hortatur Cornificium, ut omni cura in Remp. incumbat. De legatū ad Antonium à Senatu missis scribit. Pinarium commendat.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO.

EGO nullum locum prætermitto (nec enim debeo) non modò laudandi tui, sed ne ornandi quidem. Sed mea studia erga te, & officia malo tibi ex tuorum litteris, quam ex meis, esse nota. Te tamen hortor, ut omni cura in remp. incumbas. hoc est animi, hoc est ingenii tui, hoc ejus spei, quam habere debes, amplificandæ dignitatis tuæ. Sed hæc de re aliis, ad te pluribus, cum enim hæc scriberem, in expectatione erant omnia nondum legati redierant: quos senatus non ad pacem deprecandam, sed ad denuntiandum bellum miserat, nisi legatorum nuntio paruisset. Ego tamen, ut primum occasio data est, meo prius more remp. defendi: me principem senatui, populoque R. professus sum: nec postea, quam suscepi causam libertatis, minimum tempus amisi tuenda salutis libertatisque communis. Sed hæc quoque te ex aliis malo. T. Pinarium, familiarissimum meum, tanto tibi studio commendando, ut majore non possim. Cui cum propter omnes virtutes, tum etiam propter studia communia, sum amicissimus. Is procurat rationes, negotiaque Dionysii nostri, quem & tu multum amas, & ego omnium plurimum. 2. Ea tibi ego non debeo commendare: sed commendatam. Facies igitur, ut ex Pinarii, gratissimi hominis litteris, tuum & erga illum, & erga Dionysium studium perspiciamus.

¶ ARG. De Senatusconsulto ex litteris Cornifici factò: De Sempronio: De Lucejo.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO.

24 **L**IBERARIUS litteras accepi tuas, quas mihi Cornifici altero vicelimo die, ut dicebat, reddidit. Eo die non fuit senatus, neque postero. Quinquatribus frequenti senatu causam tuam egi non invita Minerva. Etenim eo ipso die senatus decrevit, ut Minerva nostra, custos urbis, quam turbo deiecerat, restitueretur. Pansa tuas litteras recitavit. Magna senatus approbatio consecuta est cum summo gaudio, & offensione Minotauri, id est, Calvisii, & Tauri. Factum de te senatusconsultum honorificum, postulabatur autem, etiam illi notarentur: sed Pansa clementior. Ego, mi Cornifici, quo die primum in spem libertatis ingressus sum, & cunctantibus ceteris ad XIII.

Kal.

1. Omnium nequissimò collega vestro.] Sic Palatinus, primus sextus, Vaticanus excerpta. Hirtorpius, Steyvechianus, Victoriana editio. probat tamen Lambinos noster, ut & ante illum Lætanus Manutiusque, quod erat collega Ciceronis in Anagnino. Nos partem consensu

aurem & obsequiam dedimus. 2. Ea tibi ego non debeo commendare: sed commendatam.] Hirtorpius, de x; ea tibi commendando, tamen est non debeo commendare: unde Gulielmus conjectabat: commendatamque est non debeo commendare.

Kal. Jan. fundamenta jeci reip. eo ipso die providi multum, atque habui rationem dignitatis tuæ. Mihi enim est assensus senatus de obtinendis provinciis. Nec verò postea defuiti labefactare eum, qui summa cum tua injuria, contumeliaque reip. provinciam absens obtinebat. Itaque crebras, vel potius quotidianas compellationes meas non tulit, seque in urbem recepit invitus: neque solum spe, sed certa te jam, & possessione deturbatus est. Meo justissimo, honestissimoque convicio te tuam dignitatem summa tua virtute tenuisse, provinciaque honoribus amplissimis affectum; vehementer gaudeo. Quòd te mihi de Sempronio purgas, accipio excusationem. I fuit enim illud quoddam cæcum tempus servitutis. Ego tuorum consiliorum auctor, dignitatique fautor, iratus temporibus, in Græciam, desperata libertate, rapiebar: cum me Eteliæ, quasi boni civis, relinquente temp. profectui noluerant: Ausserque adversus maximo statu me ad tribuleis tuos Regium retulit: atque inde ventis, remis in patriam omni festinatione properavi. postmodumque in summa reliquorum servitute liber unus fui. Sic sum in Antonium invehit, ut illic non ferret, omnemque suum violentum furorem in me unum effunderet: neque cum elicere vellet ad cædis causam, tum tentaret infidiis: quem ego ructantem, & nauseantem conjeci in Cæsaris Octavianæ plagas. Puer enim egregius præsidium sibi primum, & nobis; deinde summa reip. comparavit: qui nisi fuisset, Antonii reditus in Brundisio, pestis patriæ fuisset. Quæ deinceps acta sint, scire te arbitror. Sed redeamus ad illud, unde divertimus. Accipio excusationem tuam de Sempronio, neque enim statui quid in tanta perturbatione habere potuisti. 3 Nunc hic dies aliam vitam affert, alios mores postulat, ut ait Terentius. Quamobrem, mi Quinte, consende nobiscum, & quidem ad puppim. Una navis est jam honorum omnium; quam quidem nos damus operam, ut rectam teneamus. utinam prospero eurus. Sed quicumque venti erunt, ars nostra certe non aberit. Quid enim præstare aliud virtus potest? Tu fac magno animo sis, & excesso: cogitesque omnem dignitatem tuam cum rep. conjunctam esse debere. P. Lucium mihi meum commendas: quem, quibuscumque rebus poterò, diligenter tenebor. Hiitium reip. & Pansam, collegas nostris, homines in consulari reip. salutatis, alieno sane tempore amissimus, rep. Antoniano quidem latrocinio liberata, sed nondum omnino explicata: quam nos, si licebit, more nostro tuebimur, quamquam admodum sumus jam defatigati. Sæd NYLLA LASSITUDO impedire officium, & fidem debet. Verum hæc hæc tenus. Ab aliis te de me, quam à me ipso, malo cognoscere. De te audiebamus ea, quæ maxime vellemus. De Cn. Minucio, quem tu quibusdam litteris ad cæzum laudibus extulisti, rumores duriores erant. Id quale sit, omninoque, quid illuc agatur, facias me velim certiorum.

ARG. Commendat heredes Turis.
CICERO CORNIFICIO S. D.

26 Q. TURIUS, qui in Africa negotiatus est, vir bonus, & honestus, heredes fecit similes sui, Cn. Saturninum, Sex. Aufidium, C. Annejum, Q. Confidivm Galium, L. Servilium Postumum, C. Rubellinum. ex eorum oratione intellexi, gratiarum actione eos magis egere,

quam commendatione. Tanta enim liberalitate se tua usus prædicabant, ut iis plus à te tributum intelligerem, quam ego te auderem rogare. audebo tamen, scio enim, quantum ponderis mea commendatio sit habitura. Quare à te peto, ut ad eam liberalitatem qua sine meis litteris utus es, quam maximus his litteris cumulus accedat. Caput autem est meæ commendationis, ne patiare Erotem Turium, Q. Turii libertum, ut adhuc fecit, hereditatem Turianam avertere, ceterisque omnibus rebus habeas eos commendatissimos. Magnam ex eorum splendore, & observantia capies voluptatem. Quod ut velis, te vehementer etiam, atque etiam rogo.

ARG. Commendat Aufidii equitum Africanæ negotia.
M. T. C. S. P. D. Q. CORNIFICIO.

SEX. Aufidius & observantia, qua me colit, accedit ad 27 proximos: & splendore, equiti R. nemini cedit. Est autem ita temperatis, moderatisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur. Cujus tibi negotia, quæ sunt in Africa, ita commendo, ut majore studio, magisve ex animo commendare non possim. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat, meas apud te litteras maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer mi Cornifici, rogo.

ARG. Reprehendit Cornificium, quòd in quosdam Lilybæo minime non animadvertisset: Studium in Rempub. laudat. De omittenda gratiarum actione assentitur. De pecunia & Republica.

M. T. C. S. P. D. Q. CORNIFICIO.

ASSENTIOR tibi, eos, quos scribis Lilybæo minari, 28 assitit pœnas dare debuisse: sed metuisti, ut ais, ne nimis liber in ulciscendo viderere. Metuisti igitur, ne gravis civis, ne nimis fortis, ne minus te dignus viderer. Quòd societatem reip. conservandæ tibi mecum à patre acceptam renovas, gratum est: quæ societas inter nos semper, mi Cornifici, manebit. Gratum etiam illud, quòd mihi tuo nomine gratias agendas non putas. nec enim id inter nos facere debemus. Senatus sæpius pro dignitate tua appellaret, si, absentibus consulibus, umquam, nisi ad te novam cogere. Itaque nec de h. s. xx. nec de h. s. dcc. quidquam agi nunc per senatum potest. Tibi autem ex senatu consulto imperandum, mutuumque sumendum censeo. In rep. quid agatur, credo te ex eorum litteris cognoscere, qui ad te acta debent perscribere. Ego sum spe bona consilio, cura, labore non desum: omnibus inimicis reip. esse me acerrimum hostem præ me fero. Res neque nunc difficili loco mihi videtur esse: & fuisset facillimo, si culpa à quibusdam abfuisset.

ARG. Commendat L. Lamia negotia.

M. T. C. S. P. D. Q. CORNIFICIO.

NON modo tibi, cui omnia nostra notissima sunt, sed 29 neminem in populo R. arbitror esse, cui sit ignota ea familiaritas, quæ mihi cum L. Lamia est. Etenim magno theatro spectata est tum, cum est ab A. Gabinio consule relegatus, quòd libere, & fortiter salutem meam defendisset. Nec ex eo amor inter nos natus est: sed quòd erat verus, & magnus, propterea nullum periculum pro me adire dubitavit. Ad hæc officia, vel merita potius, jurandissima consuetudo accedit, ut nullo prorsus plus homine delecter.

1. P.ais enim illud quoddam cæcum tempus servitutis. Non aliter est in Palatino sexto & Hicorpi. nisi quod, eadem tempus quoddam, in primo græcum, unde all. Græce: Victorius egregium fecerat. Lambinus tamen ait se sequi Vbaldirii Bendi. nelli. conjecturam; laudatam ac probatam Manutio. fuit enim quoddam necessarium tempus quod tam è in illius commentariis non invenio. Ego, quod vilius erat veteribus codicibus, excutere temporari.

2. Ad tribuleis tuos Regium venit. J. Stevvochianus, tribuliter fuerit, quod quid sit ignoro. ceterum pro venit inferre Palatinus sextus, Hicorpianus, assitit, unde volebat Gullielmus apponere idem ego enim festinatione.

ne glossa ducit. Post Palatinus primus, sextus, Hicorpianus, Stevvochianus; editionum primaria scribunt, quem ego ructantem & nauseantem conjeci in Cæs. ult. plagas. Mihi videtur ex ignorantia scribarum occur.

3. Nunc hic dies aliam vitam affert. In codicibus Terentianis legitur, affert. quod sequuntur hic alium Manutius. sed quia hæc lectio nem reperit in Palatino primo, sexto, Vaticanis excerptis, Stevvochiano, editionum primaria, retineque Victorius, non dubitandum amplius fuit, quin Cicero ita scripserit, & suo arbitratu ex memoria laudasset. Hicorpianus non longe quoque abis, legit enim 3 diffinitio.

lester. Non puto te jam exspectare, quibus cum tibi verbis commendem. causas enim tanti amoris intelligis: quæ verba desideret, iis me omnibus usum putato. Tantum velim existimes, si negotia Lamia, procuratores, libertos, familiam, quibuscumque rebus opus erit, defenderis, gratius mihi futurum, quam si ea tua liberalitas pertinuisset ad rem familiarem meam. Nec dubito, quin sine mea commendatione, quod tuum est iudicium de hominibus, ipsius Lamia causa studiosè omnia facturus sis; quamquam erat nobis dictum, te existimare, alicui senatusconsulto, quod contra dignitatem tuam fieret, scribendo Lamiam affuisse: qui omnino consulibus illis numquam fuit ad scribendum: deinde omnia tua falsa senatusconsulta deferebantur. Nisi forte etiam illi Semproniano senatusconsulto me censere affuisse: qui ne Romæ quidem tum fui, deque eo ad te scripsi, te recenti. Sed hæc hæc tenus. Te mi Cornifici, etiam atque etiam rogo, ut omnia Lamia negotia, mea putes esse: curetque, ut intelligat, hanc commendationem maximo sibi usui fuisse. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Cura, ut valeas.

¶ ARG. Purgat litterarum infrequentiam. De bello Anniano renovato. De suo studio in amicitia colenda. De angustis pecunia publica. De Dionysio. De Luccio. De legato Calvisio.

M. T. C. S. P. D. CORNICIO.

30 **T**ANE præter litigatores, nemo ad te meas litteras? multa ista quidem, tu enim perfecisti, ut nemo sine litteris meis tibi se commendatum putaret. sed quis unquam tuorum mihi dixit esse, cui darem, quin dederim? aut quid mi jucundius, quam cum coram tecum loqui non possim, aut scribere ad te, aut tuas legere litteras? Illud magis mihi solet esse molestum, tantis me impediri occupationibus, ut ad te scribendi meo arbitratu facultas nulla detur. Non enim te epistolis, sed voluminibus lacefferem: quibus quidem me à te provocari oportebat. Quamvis enim occupatus sis, otii tamen plus habes. Aut, si ne tu quidem vacas, noli impudens esse, nec mihi molestiam exhibere, & à me litteras crebriores, cum tu mihi rarè mittas, flagitare. Nam cum antea distinebar maximis occupationibus, propterea quòd omnibus curis remp. mihi tuendam putabam: tum hoc tempore multò distineor vehementius. Ut

enim gravius ægotant ii, qui, cum levati morbo videntur, in eum de integro inciderunt: sic vehementius nos laboramus, qui, prostrato bello, ac panè sublato, renovatum bellum gerere conamur. Sed hæc hæc tenus. Tu tibi, mi Cornifici, fac ut persuadeas: non esse me tam imbecillo animo, ne dicam inhumano, ut à te vinci possim aut officii, aut amore. Non dubitabam equidem: verum tamen multò mihi notiozem amorem tuum effecit Cherippus. O hominem, semper illum quidem mihi aprum, nunc verò etiam suavem! Vultus mehercule tuos mihi expressit omneis: non solum animum, ac verba pertulit. Itaque noli vereri, ne tibi successerim, quòd eodem exemplo ad me, quò ad ceteros. Requisivi equidem propitias ad me unum litteras: sed neque vehementer, & amanter. De sumtu, quem te in rem militarem facere, & fecisse dicis, nihil sanè possum tibi opitulari, propterea quòd & orbis senatus, consulibus amissis, & incredibiles angustia pecuniarum publicarum: quæ conquiruntur undique, ut optimè meritis militibus promissa solvantur: quòd quidem fieri sine tributo posse non arbitror. De Actio Dionysio nihil puto esse: quoniam mihi nihil dixit Stratorius. De P. Luccio nihil tibi concedo, quò studiosior ejus sis, quam ego sum. est enim nobis necessarius. Sed à magistris cum contenderem de proferendo die; probaverunt mihi, sese, quò minus id facerent, & compromisso, & iurejurando impediri. Quare veniendum arbitror Luccio, quamquam, si meis litteris obtemperavit, cum tu hæc leges, illum Romæ esse oportebit. Ceteris de rebus, maximeque de pecunia, cum Panæ mortem ignorares, scripisti, quæ per nos ab eo consequi te posse arbitrare, quæ te non fessissent, si viveret. nam te diligebat. Post mortem autem ejus quid fieri posset, non videbamus. De Venulejo, Latino, Hortatio, valde laudo. Illud non nimium probo, quòd scribis, quò illi animo æquiora ferrent, te tuis etiam legatis historibus ademit. Honore enim digni cum ignominia dignis non erant comparandi: eoque ex senatusconsulto, si non decedunt, cogendos, ut decedant, existimo. Hæc ferè ad eas litteras, quas eodem exemplo binas accepi. De reliquo, velim tibi persuadeas, non esse mihi meam dignitatem tuam cariorem.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARUM

A D

FAMILIAREIS,

LIBER DECIMVS TERTIVS,

A D

C. MEMMIUM.

¶ ARGUM. Commendat Patronum Epicureum.

M. T. C. S. P. D. C. MEMMIO.

TS non satis mihi confiterat, cum aliquam animi mei molestiam, an potius libenter te Athenis visurus essem, quòd injuria, quam accepisti, dolore me afficeret; sapientia tua, quæ fers injuriam, lætitia: tamen vidisse te malle. Nam quòd est molestia, non sanè multo levius est, cum te non video. quòd

esse potuit voluptatis, certè, si vidissem te, plus fuisset. Itaque non dubitabo dare operam, ut te videam, cum id satis commodè facere poterò. Interea quòd per litteras & agi tecum, & ut arbitror, conscribi potest, agam nunc. Ac te illud primum rogabo, nequid invitus mea causa facias: sed id, quòd mea intelliges, tua nullam in partem multum interesse, ita mihi des, si tibi, ut id libenter facias, antè persuaseris. Cum Patrone Epicureo mihi omnia sunt: nisi quòd in philosophia vehementer ab eo dissen-